НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Актуальні Проблеми Економіки

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№6(168)
2015

Заснований у 2000 році. Виходить щомісяця.
Індекс журналу в каталозі передплатних видань України – 21842
Свідоцтво про реєстрацію КВ № 20694-10494ПР від 28.04.2014

УДК 330 **Журнал входить у перелік фахових видань з економічних наук (перереєстрація: Наказ МОН України № 261 від 6.03.2015)**

ISSN 1993-6788 Журнал 1 березня 2007 року зареєстровано **в Міжнародному центрі періодичних видань (ISSN International Centre, м. Париж).**

Журнал зареєстровано та проіндексовано у таких міжнародних наукометричних каталогах та базах даних:
SciVerse Scopus – з жовтня 2009 року (SJR 2013 = 0,190; індекс Хірша = 4);
Index Copernicus – з січня 2010 року (ICV 2013 = 6,51);
EBSCOhost та **Ulrich's Periodicals Directory** – з 2011 року;
EconLit – з жовтня 2013 року;
Cabell's Directories – з грудня 2013 року;
ABI/Inform by ProQuest – з січня 2014 року.

Засновник і видавець: ВНЗ «Національна академія управління»
Україна, 01011, Київ, вул. Панаса Мирного, 26
Голова редакційно-видавничої ради **С.А. Єрохін**
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4714 від 23.04.2014

Редакційна колегія:

Єрмошенко Микола Миколайович - ***головний редактор*** *доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України*
Бурлака Григорій Григорович - ***заступник головного редактора*** *- доктор економічних наук, професор*
Базилюк Антоніна Василівна - *доктор економічних наук, професор*
Білан Юрій - *кандидат економічних наук, доцент, PhD (Польща)*
Ваза Лашло - *PhD, професор (Угорщина)*
Герасименко Сергій Сергійович - *доктор економічних наук, професор*
Гончаров Юрій Вікторович - *доктор економічних наук, професор*
Гуткевич Світлана Олександрівна - *доктор економічних наук, професор*
Дорофієнко В'ячеслав Володимирович - *доктор економічних наук, професор, заслужений працівник освіти України*
Єрохін Сергій Аркадійович - *доктор економічних наук, професор*
Зубжицький Ярослав - *PhD (Польща)*
Кім Рене - *PhD, професор (Південна Корея)*
Краняц Міряна - *PhD, професор (Сербія)*
Лопатін Олексій Костянтинович - *доктор фізико-математичних наук, професор*
Максімович Ліляна -*PhD, професор (Сербія)*
Міщенко Володимир Іванович - *доктор економічних наук, професор*
Моліна Морено Валентин -*PhD, професор (Іспанія)*
Панченко Євген Григорович - *доктор економічних наук, професор*
Подвезько Валентин Степанович - *кандидат економічних наук, доктор математичних наук, професор (Литва)*
Сахаров Вадим Євгенович - *кандидат економічних наук, професор*
Турскіс Зенонас Адомович - *доктор технічних наук, професор (Литва)*
Шелудько Наталія Михайлівна - *доктор економічних наук, провідний науковий співробітник*
де Ягер Йохан - *PhD, професор (ПАР)*

Адреса редакції: Україна, 01011, Київ, вул. Панаса Мирного, 26, к.к. 401, 406
Тел., факс (044) 280-80-56; (044) 288-94-98; (044) 254-31-96
E-mail: eco@nam.kiev.ua (головний редактор); http: //eco-science.net
lena@nam.kiev.ua (укр.-рос. блок); prokhorova@nam.kiev.ua (англ. блок)
Секретар редакції **О.О. Кривонос**
Випусковий редактор, коректор **Д.М. Прохорова**
Комп'ютерний набір та верстка **О.О. Кривонос, С.Ф. Єфіменко**
Літературна редакція **О.В. Кононович**

Рекомендовано до друку вченою радою ВНЗ «Національна академія управління» (протокол № 2 від 28.05.2015)

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з точкою зору редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань.
Передруки і переклади дозволяються лише за згодою автора та редакції.
Відповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець.

Підписано до друку 11.06.2015. Обл.-вид. арк. 32,9. Ум. друк. арк. 40,6. Замовлення № 79.
Папір офсетний. Друк офсетний. Наклад 1000 прим. Формат 70x100 1/16.

Віддруковано у ТОВ «Наш формат», 02105, м. Київ, пр-т Миру, 7.

© «Актуальні проблеми економіки», 2015

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ

Актуальні Проблеми Економіки

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№6(168) 2015

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Айнабек К., Жумабекова М.
Критериальный подход к оценке эффективности менеджмента сферы услуг 8
Вахович І.М., Потьомкіна О.В., Олександренко І.В.
Концептуальні засади розвитку теорії «людського капіталу» 14
Джаналеева А.А., Хамзин Е.Ж.
Теория издержек и инвестиционная деятельность индивидуального предпринимателя 22
Лещук В.П.
Умови переходу на процесне управління промисловими підприємствами в новій економіці 34
Літвінов О.С.
Ефективність відтворення нематеріальних ресурсів підприємства 39
Олійник Є.В.
Управління основними засобами підприємства через призму класичних та сучасних теорій 47
Тимощенко К.С.
Функціонально-орієнтований підхід до забезпечення фінансової безпеки суб'єкта підприємництва 54

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Байяр Ї., Айтеміз Л.
Вплив економічних свобод, політичної стабільності та економічного зростання в США на розвиток країн Азії 62
Кузнецова Н.В.
Кластерный анализ стран Азиатско-Тихоокеанского региона 74
Шведун В.О.
Досвід країн Європейського Союзу щодо державного управління рекламною діяльністю 84

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

Абдрахманова А.Ж., Куватов М.Р.
Дослідження ключових факторів конкурентоспроможності економіки та сільськогосподарського експорту Казахстану 91
Алтинбасов Б., Саймова Ш., Тасова А.
Болонський процес в Казахстані: економічні та правові аспекти 99
Афтанділянц В.Е.
Менеджмент-консалтинг для державного сектору 109
Готра В.В.
Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства 114
Губарєва І.О.
Формування стратегічних орієнтирів забезпечення економічної безпеки національної економіки 122
Данішаускас Г.
Роль державної політики в оподаткуванні: на прикладі судового прецендента зі збором податку з незаконно виробленого товару 130
Лонцих Н.П., Байбородін Б.О.
Управління ланцюгом постачань: методи та засоби безпеки виробництва харчової продукції та мінімізації ризиків 138
Соловйова Н.І., Федяєва М.С.
Вдосконалення системи державного стратегічного планування на основі нової регуляторної політики держави 145
Страдіня С.А.
Кластеризація як чинник інноваційного розвитку 152
Чубукова О.Ю.
Аналіз основних тенденцій формування і напрямів розвитку інноваційної інфраструктури України 160
Шевченко Г.М., Рєзнік О.М.
Забезпечення економічної безпеки держави на прикладі податкової сфери: агентно-орієнтований і суб'єктно-правовий підходи 167

Актуальні Проблеми Економіки

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№6(168) 2015

ЗМІСТ

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С.
Управління знаннями як основа інноваційного розвитку підприємства 173
Кім Р., Юн Д.Г., Ян Ч.
Вплив досвіду покупки на довіру бренду, задоволеність ним та лояльність: за даними брендів з власними лініями одягу (Південна Корея) 182
Мітрєва Є., Ташков Н., Ангелескі М.
Підходи до оптимізації бізнес-процесів у поліграфічній компанії 190
Паливода О.М.
Кластери підприємств у середовищі з низьким рівнем економічної довіри 202
Струтинська І.В.
Проблема визначення класу логістичного центру на вітчизняному ринку логістичної нерухомості 211

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

Герасимов А.Н., Громов Е.И., Пшеничный П.П.
Совершенствование системы управления экономикой макрорегиона 220
Гладилин А.В., Есаулко А.Н., Молчаненко С.А.
Организационно-экономический механизм развития совместного предпринимательства в традиционно аграрном регионе 229
Конурбаева Ж.Т., Рахимбердинова М.У., Мадиярова Э.С.
Алгоритм формирования потенциала конкурентоспособности машиностроения в региональной экономике 236

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Крисак А.І.
Сценарій оцінювання ефективності регулювання земельних відносин в умовах сталого розвитку 248
Мостенська Т.Л., Скопенко Н.С., Білан Ю.В.
Екологічний та природно-кліматичний ризики у системі забезпечення продовольчої безпеки країни 258

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Греш М., Куничка М., Ранета Л.
Населення Центральної та Східної Європи в динаміці: за даними першої декади XXI століття 268
Іванічкова М., Мігальцова Б., Пружинскі М.
Міжкультурні відмінності у Вишеградській четвірці: побудова моделі Хофстеде 284
Мацура Р., Конда І., Кончар М.
Бажання стати підприємцем серед студентських намірів: на прикладі Боснії та Герцеговини 293
Паникарова С.В., Иванова А.В., Уильямс Д.
Факторы эффективности образовательных программ по предпринимательству 305
Сіміч Антонієвич Д., Войнович Б., Груджич Д.
Корпоративна соціальна відповідальність та захист прав споживачів у Республіці Сербія 315

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

Андекіна Р., Аймагамбетова А.
Фінансова стабільність банківських систем: на прикладі Казахстану 326
Барановський О.І., Левченко В.П., Поліщук Є.А.
Діяльність небанківських фінансових установ за обставин непереборної сили 332
Власенко О.О.
Основні тенденції та перспективи розвитку ринку депозитів в Україні 341
Князь С.В., Лучко Г.Й.
Сучасний стан та проблеми функціонування ринку деривативів в Україні 347
Ластовецька Р.О.
Взаємовплив обсягу неофіційних грошових переказів та рівня доларизації економіки України 355
Мацелюх Н.П.
Структурування та ціноутворення на ринку цінних паперів 363

Актуальні Проблеми Економіки

НАУКОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ЖУРНАЛ

№6(168) 2015

ЗМІСТ

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

Калибаєв М.К.
Аудит дебіторської заборгованості як найважливіший елемент управління організацією 370
Касимбекова Г.Р.
Організація бухгалтерського обліку власного капіталу банків другого рівня і його контроль в Казахстані 380
Попова Л.В., Маслова И.А., Маслов Б.Г.
Учетно-аналитическое обеспечение бюджетной поддержки сельского хозяйства 390

СТАТИСТИКА

Мартиненко В.В.
Макроекономічний аналіз впливу соціально-економічного розвитку на рівень економічної безпеки України 402

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

Антонюк О.П., Корхін А.С.
Дослідження взаємозв'язку основних макроекономічних показників України на основі системи одночасних рівнянь 410
Колосок А.М.
Електронне урядування – шлях до формування соціально відповідальної держави 417
Мальований М.І., Гузар Б.С., Власюк С.А.
Вплив витрат системи соціального захисту на економічний розвиток: економіко-статистичний аналіз у країнах ОЕСР 422
Мельник Г.В., Скіцько В.І.
Моделювання логістичних бізнес-процесів з використанням розфарбованих мереж Петрі 429
Оліскевич М.О., Козицький В.А.
Структурна коінтеграційна модель українського ринку праці 444
Самигулина Г.А., Самигулина З.И.
Интеллектуальное компонентно-ориентированное программное обеспечение для оценки производственных рисков 457
Спасская Н.В., Стеценко А.В., Такмакова Е.В.
Прогнозирование средней доходности на рынке инвестирования средств пенсионных накоплений в Российской Федерации на 2015 год 464
Стрельченко І.І.
Моделювання ефективної стратегії збуту для підприємств, що реалізують продукцію на внутрішньому ринку та за кордоном 469

Відомості про авторів 475

NATIONAL ACADEMY OF MANAGEMENT

ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

№6(168) 2015

Founded in 2000. Academic monthly journal.
Subscription index in Ukraine – 21842
Registration license: КВ № 20694-10494ПР, issued 28.04.2014

УДК 330

The journal is licensed as academic, professional journal in all economic sciences (Revalidation: Decree of the Ministry of Education and Science # 261 as of 6.03.2015)

ISSN 1993-6788 (Since March 2007).

The journal is registered and indexed in the following international catalogues and databases:
SciVerse Scopus – since October 2009 (SJR 2013 = 0,190; H-index = 4);
Index Copernicus – since January 2010 (ICV 2013 = 6,51);
EBSCOhost and **Ulrich's Periodicals Directory** – since 2011;
EconLit – since October 2013;
Cabell's Directories – since December 2013;
ABI/Inform by ProQuest – since January 2014.

Founder and published: National Academy of Management
Vul. Panasa Myrnogo, 26, 4th floor, Kyiv, 01011
Head of the Editorial-Publisher Council – Serhiy Yerokhin
Publishing license: ДК № 4714, reissued 23.04.2014

Editorial Board:

Mykola Yermoshenko - ***Editor-in-Chief*** *Dr. Sc. (Economics), Prof., Emeritus of Sciences and Technology of Ukraine*
Grygoriy Burlaka - ***Deputy Editor-in-Chief*** *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Antonina Bazylyuk - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Bilan Yuriy - *Ph.D, Asst. Prof. (Poland)*
Laszlo Vasa - *PhD , Dr. habil. (Hungary)*
Serhiy Gerasymenko - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Yuriy Goncharov - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Svitlana Gutkevych - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Vyacheslav Dorofienko - *Dr. Sc. (Economics), Prof., Honorary Fellow in Education of Ukraine*
Serhiy Yerokhin - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Jaroslaw Zubrzycki - *PhD (Poland)*
Renee Kim - *PhD, Professor (South Korea)*
Mirjana Kranjac - *PhD, Professor (Serbia)*
Oleksiy Lopatin - *Dr. Sc. (Physics&Mathematics), Prof.*
Ljiljana Maksimovic - *PhD, Professor (Republic of Serbia)*
Volodymyr Mishchenko - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Valentin Molina Moreno - *PhD, Professor (Spain)*
Yevgen Panchenko - *Dr. Sc. (Economics), Prof.*
Valentyn Podvezko - *PhD (Economics), Dr.Sc. (Mathematics), Prof. (Lithuania)*
Vadym Sakharov - *Can. Sc. (Economics), Prof.*
Zenonas Turskis - *Dr. Sc. (Technology), Prof. (Lithuania)*
Natalia Sheludko - *Dr. Sc. (Economics), Leading Research Fellow*
Johan de Jager - *PhD, Professor (South Africa)*

Editorial Office: Ukraine, 01011, Kyiv, vul. Panasa Myrnogo, 26, 401–406
Tel./fax.: +(38044) 280-80-56; 288-94-98; 254-31-96; http: //eco-science.net
E-mails: eco@nam.kiev.ua - chief editor; prokhorova@nam.kiev.ua (submissions in English); lena@nam.kiev.ua (submissions in Russian and Ukrainian)
Administrative secretary – **Olena Kryvonos**
Managing editor, proof reading: **Darina Prokhorova**
Computer page positioning and layout: **Olena Kryvonos, Serhiy Yefimenko**
Text editing, abstracts translation: **Oleksandr Kononovych**

Responsibility for facts, quotations, private names, enterprises and organizations titles, geographical locations etc. to be bared by the authors.
The editorial office and board do not always share the views and thoughts expressed in the articles published.
Reprints and translations are allowed on the written consent with the editorial office and the author.
Responsibility for the advertisement contents to be bared by the advertiser.

Printing facilities:
"Nash Format", prospekt Myru, 7, Kyiv-02105, Ukraine.

© Actual Problems of Economics, 2015

Actual Problems of Economics

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

№6(168) 2015

CONTENTS

ECONOMIC THEORY AND HISTORY OF ECONOMIC THOUGHT

Ainabek K., Zhumabekova M.
Criterial approach to management efficiency assessment in the services sector 8
Vakhovych I.M., Potomkina O.V., Oleksandrenko I.V.
Conceptual framework of the human capital theory development 14
Janaleeva A.A., Khamzin E.Zh.
Cost theory and investment activity of individual entrepreneurs 22
Leshchuk V.P.
Conditions for transition to process management of industrial enterprises within new economy 34
Litvinov O.S.
Efficiency of enterprise intangible assets reproduction 39
Oliynyk I.V.
Fixed assets management in the frameworks of classical and contemporary theories 47
Tymoshchenko K.S.
Functionally oriented approach to financial security of a business entity 54

WORLD ECONOMY AND INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Bayar Y., Aytemiz L.
Impact of economic freedom, political stability and economic growth in the USA on emerging Asian economies 62
Kuznetsova N.V.
Cluster analysis of Asian-Pacific region countries 74
Shvedun V.O.
Experience of EU countries in ensuring public administration of advertising activity 84

NATIONAL ECONOMY AND ITS MANAGEMENT

Abdrakhmanova A.Zh., Kuvatov M.R.
The research on key competitiveness factors of the economy and agricultural export of Kazakhstan 91
Altynbassov B., Saimova S., Tassova A.
Bologna process in Kazakhstan: economic and legal aspects 99
Aftandilyants V.Y.
Management consulting for public sector 109
Hotra V.V.
Current state, factors of influence and directions for further activization of investment activity in agriculture 114
Gubarieva I.O.
Strategic guidelines formation for economic security of national economy 122
Danisauskas G.
The role of public policy in taxation: the case study of court ruling on the taxation of illegally produced product 130
Lontsikh N.P., Baiborodin B.A.
Supply chain management: methods and tools for food production safety and risks minimization 138
Soloviova N.I., Fediaieva M.S.
Improvement of state strategic planning based on new regulatory policy 145
Stradinya S.A.
Clustering as a factor of innovative development 152
Chubukova O.Y.
Analysis of key trends in formation and development of innovation infrastructure of Ukraine 160
Shevchenko H.M., Reznik O.M.
Ensuring state economic security in the area of taxation: agent-based and subject-based legal approaches 167

Actual Problems of Economics

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

№6(168) 2015

CONTENTS

ENTERPRISES ECONOMY AND MANAGEMENT

Illiashenko S.M., Shipulina Y.S., Illiashenko N.S.
Knowledge management as a basis for company's innovative development 173
Kim R.B., Yoon D.H., Yan C.
Effects of brand experience on brand trust, brand satisfaction & brand loyalty: building SPA brands in South Korea 182
Mitreva E., Taskov N., Angeleski M.
Approaches to business processes improvement in a graphic production company 190
Palyvoda O.M.
Enterprise clusters in the environment of poor economic confidence 202
Strutynska I.V.
The problem of class identification for a logistic centre at Ukrainian logistic real estate market 211

PRODUCTIVE FORCES AND REGIONAL ECONOMY

Gerasimov A.N., Gromov Y.I., Pshenichniy P.P.
Improving the management system for macroregion's economy 220
Gladilin A.V., Esaulko A.N., Molchanenko S.A.
Organizational economic mechanism of joint venture development in traditionally agrarian region 229
Konurbayeva Z.T., Rakhimberdinova M.U., Madiyarova E.S.
Algorithm for generating competitive potential of engineering within the regional economy 236

NATURE MANAGEMENT AND ENVIRONMENT PROTECTION

Krysak A.I.
Evaluation scenario for land relations regulation efficiency within the framework of sustainable development 248
Mostenska T.L., Skopenko N.S., Bilan Y.V.
Ecological and natural & climatic risks in the system of providing food security in the country 258

DEMOGRAPHY, LABOUR ECONOMY, SOCIAL ECONOMY AND POLICY

Gress M., Kunychka M., Raneta L.
Population dynamics in Central and Eastern Europe in the first decade of the 21st century 268
Ivanickova M., Mihalcova B., Pruzinsky M.
Intercultural differences in the Visegrad group: the Hofstede model application 284
Macura R., Konda I., Koncar M.
The entrepreneurial desirability within students' intentions: Bosnia and Herzegovina case study 293
Panikarova S.V., Ivanova A.V., Williams D.
Efficiency factors of educational entrepreneurial programs 305
Simic Antonijevic D., Vojnovic B., Grujic D.
Corporate social responsibility and consumer protection in the Republic of Serbia 315

MONEY, FINANCE AND CREDIT

Andekina R., Aimagambetova A.
Financial stability of banking system: Kazakhstan case study 326
Baranovskyi O.I., Levchenko V.P., Polishchuk Y.A.
Non-bank financial institutions' activity under force majeure 332
Vlasenko O.O.
Key trends and development prospects for deposits market in Ukraine 341
Kniaz S.V., Luchko H.Y.
Current state and problems in derivatives market functioning in Ukraine 347
Lastovetska R.O.
Interaction of informal cash remittances and the level of Ukrainian economy's dollarization 355
Matselyukh N.P.
Structuring and pricing at securities market 363

ACTUAL PROBLEMS OF ECONOMICS

SCIENTIFIC ECONOMIC JOURNAL

№6(168) 2015

CONTENTS

ACCOUNTING, ANALYSIS AND AUDIT

Kalibayev M.K.
Audit of accounts receivable as an essential element of organization management 370
Kassymbekova G.R.
Organization of equity accounting in second-tier banks of Kazakhstan and its control 380
Popova L.V., Maslova I.A., Maslov B.G.
Accounting and analytical provision of budget support for agriculture 390

STATISTICS

Martynenko V.V.
Macroeconomic analysis of socioeconomic development impact on economic security level in Ukraine 402

MATHEMATICAL METHODS, MODELING AND INFORMATION TECHNOLOGIES IN ECONOMICS

Antoniuk O.P., Korkhin A.S.
Studying the interrelationship of key macroeconomic indicators of Ukraine through simultaneous equations 410
Kolosok A.M.
Electronic governance as a way to building a socially responsible state 417
Malyovanyi M.I., Huzar B.S., Vlasyuk S.A.
Impact of social security system cost on economic development: economic and statistical analysis on OECD data 422
Melnyk H.V., Skitsko V.I.
Logistics business processes modelling using coloured Petri nets 429
Oliskevych M.O., Kozytskyy V.A.
Structural cointegration model of Ukrainian labor market 444
Samigulina G.A., Samigulina Z.I.
Intellectual component-oriented software for production risk assessment 457
Spasskaya N.V., Stetsenko A.V., Takmakova E.V.
Forecasting the average yield at the market of investing pension accruals in Russian Federation, 2015 464
Strelchenko I.I.
Modelling an effective sales strategy for enterprises selling products at the domestic market and abroad 469

Information about the authors 475

Валентина В. Мартиненко

МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА РІВЕНЬ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

У статті проведено макроекономічний аналіз впливу 10 показників соціально-економічного розвитку національної економіки на рівень економічної безпеки України. Обґрунтовано, що обсяги експорту й імпорту товарів і послуг найбільше впливають на рівень економічної безпеки національної економіки. Запропоновано під час прогнозування рівня економічної безпеки України враховувати тенденції динаміки показників експорту й імпорту товарів і послуг.

Ключові слова: *макроекономічний аналіз; рівень економічної безпеки; динаміка соціально-економічного розвитку.*

Форм. 4. Рис. 1. Табл. 2. Літ. 10.

Валентина В. Мартыненко

МАКРОЭКОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ НА УРОВЕНЬ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ

В статье проведен макроэкономический анализ влияния 10 показателей социально-экономического развития национальной экономики на уровень экономической безопасности Украины. Обосновано, что объемы экспорта и импорта товаров и услуг в наибольшей мере влияют на уровень экономической безопасности национальной экономики. Предложено при прогнозировании уровня экономической безопасности Украины учитывать тенденции динамики показателей экспорта и импорта товаров и услуг.

Ключевые слова: *макроэкономический анализ; уровень экономической безопасности; динамика социально-экономического развития.*

Valentyna V. Martynenko[1]

MACROECONOMIC ANALYSIS OF SOCIOECONOMIC DEVELOPMENT IMPACT ON ECONOMIC SECURITY LEVEL IN UKRAINE

The article presents the macroeconomic analysis of the impact of 10 indicators of socioeconomic development of the national economy on the economic security level of Ukraine. It is proven that export and import volumes of goods and services to the utmost influence the economic security level of national economy. While predicting the economic security level of Ukraine it is offered to consider the export and import indicators dynamics of goods and services.

Keywords: *macroeconomic analysis; economic security level; dynamics of socioeconomic development.*

Постановка проблеми. Комплексний аналіз рівня економічної безпеки України традиційно проводиться відповідно до Наказу Міністерства економічного розвитку і торгівлі України «Методичні рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» [1]. До складу інтегрального показника рівня економічної безпеки України введено 126 індикаторів, які відображають стан переважної більшості її функціональних складових, як то макроекономічної, виробничої, фінансової, інвестиційно-інноваційної, зовніш-

[1] National University of State Tax Service of Ukraine, Irpin, Ukraine.

© Валентина В. Мартиненко, 2015

ньоекономічної, соціальної, демографічної, енергетичної, продовольчої. Виникає потреба у дослідженні впливу показників соціально-економічного розвитку України на рівень її економічної безпеки. Результати макроекономічного аналізу такого впливу закладуть підвалини для прогнозування рівня економічної безпеки з урахуванням динаміки соціально-економічного розвитку національної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти макроекономічного аналізу рівня економічної безпеки України виявлено у працях таких учених, як О. Баженова (розробка економіко-математичної моделі економічної безпеки України) [2], Л. Ворона-Сливинська (відбір індикаторів економічної безпеки держави) [4], М. Дудін (оцінювання впливу тіньової економіки на економічну безпеку) [5], О. Саєнко (методологія оцінки економічної безпеки) [6].

Невирішені раніше частини загальної проблеми. Поза увагою дослідників залишається проблема макроекономічного аналізу впливу показників соціально-економічного розвитку України на рівень її економічної безпеки.

Мета дослідження полягає у проведенні макроекономічного аналізу впливу показників соціально-економічного розвитку національної економіки на рівень економічної безпеки України.

Основні результати дослідження. Основним критерієм, за яким будуть сформовані результати макроекономічного аналізу впливу основних показників соціально-економічного розвитку національної економіки на рівень економічної безпеки України (синтезує в собі 126 індикаторів), автор пропонує максимум коефіцієнта парної кореляції (відображає щільність або тісноту кореляційного зв'язку між досліджуваними економічними явищами). Реалізація головної мети дослідження має свою специфіку, зокрема:

- по-перше, потрібно здійснити відбір основних макроекономічних соціально-економічних показників розвитку, динаміка яких якомога достовірніше відображатиме стан економічної безпеки держави;
- по-друге, доцільно провести порівняльний аналіз динаміки інтегрального показника рівня економічної безпеки України з кожним із вибраних макроекономічних показників за період з 2000 до 2012 рр., оскільки лише за цей період Міністерством економічного розвитку і торгівлі України проведено розрахунки фактичного значення інтегрального показника рівня економічної безпеки за новими методичними рекомендаціями 2013 року;
- по-третє, необхідно апробувати всі можливі форми зв'язку між відібраними показниками розвитку національної економіки та рівнем економічної безпеки та обрати найбільш значимі з них для проведення якісного порівняльного аналізу.

Для реалізації макроекономічного аналізу автором було прийнято рішення взяти наступні показники соціально-економічного розвитку України, які безпосередньо не були введені у розрахунок рівня економічної безпеки, зокрема:

- валовий внутрішній продукт (ВВП) у фактичних цінах;
- ВВП у розрахунку на одну особу;
- наявні доходи населення;
- реалізована продукція промисловості;

- доходи зведеного бюджету;
- експорт товарів і послуг;
- імпорт товарів і послуг;
- чисельність економічно активного населення;
- прямі іноземні інвестиції в Україну;
- прямі іноземні інвестиції з України.

Є підстави вважати, що динаміка кожного з показників, які будуть досліджуватися, відображатиме стан економічної безпеки національної економіки України. Тому доцільно провести порівняльний аналіз динаміки відповідного соціально-економічного показника з інтегральним показником рівня економічної безпеки України за 2000–2012 рр. (табл. 1).

З табл. 1 видно, що за останні 12 років обсяг номінального ВВП збільшився у 8,3 рази – з 170,1 млрд грн у 2000 р. до 1,4 трлн грн у 2012 році. При цьому рівень економічної безпеки зріс на 2 в.п. На кінець 2009 р. під впливом світової фінансової кризи відбулося скорочення обсягу номінального ВВП на 3,7%, але вже за підсумком 2010 р. номінальний ВВП зріс на 19%, порівняно з 2009 р., а у 2012 р. – на 8%, порівняно з 2011 роком. Рівень економічної безпеки за 2000–2007 рр. збільшився на 5%, а протягом 2008–2009 рр. зменшився на 4%. Протягом 2010–2011 рр. відбулося зростання рівня економічної безпеки на 4% і зниження протягом 2012 р. на 2%. Середньорічний темп зростання обсягу ВВП у фактичних цінах склав близько 120%.

За проаналізований період обсяг ВВП на душу населення збільшився у 9 разів – з 3,4 тис. грн у 2000 р. до 30,9 тис. грн у 2012 році. На кінець 2009 р. під впливом світової фінансової кризи відбулося скорочення обсягу ВВП у розрахунку на одну особу на 3,2, а рівня економічної безпеки – на 1 в.п. Обсяг наявних доходів населення збільшився у 11 разів – з 128,7 млрд грн у 2000 р. до у 1,4 трлн грн у 2012 р., забезпечивши стійку тенденцію до зростання. Обсяг реалізації продукції промисловості збільшився у 7,7 рази – з 183 млрд грн у 2000 р. до 1,4 трлн грн у 2012 році. На кінець 2009 р. під впливом світової фінансової кризи відбулося скорочення обсягу реалізації продукції промисловості на 12%. На кінець 2009 р., порівняно з 2008 р., під впливом світової фінансової кризи відбулося скорочення доходної частини зведеного бюджету на 8%, у наступні роки відбувалося зростання.

Обсяг експорту збільшився у 4,6 рази – з 18,1 млрд дол. США у 2000 р. до у 82,4 млрд дол. США у 2012 р., забезпечивши тенденцію до зростання. Під впливом світової фінансової кризи у 2009 р., порівняно з 2008 р., обсяг експорту товарів і послуг зменшився на 37,4%. Обсяг імпорту збільшився у 6 разів – з 15,1 млрд дол. США у 2000 р. до у 91,4 млрд дол. США у 2012 р., забезпечивши тенденцію до зростання. Під впливом світової фінансової кризи у 2009 р., порівняно з 2008 р., обсяг імпорту товарів і послуг зменшився на 45%, а рівень економічної безпеки України – на 1 в.п.

Чисельність економічно активного населення зменшилася на 3,6% – з 22,8 млн осіб у 2000 р. до 22,0 млн осіб у 2012 р., забезпечивши тенденцію до скорочення. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну збільшився у 14 разів – з 3,9 млрд дол. США у 2000 р. до 54,4 млрд дол. США у 2012 р., забезпечивши стійку тенденцію до зростання. Обсяг прямих інвестицій з України

Таблиця 1. **Показники соціально-економічного розвитку України за 2000–2012 р.***

Найменування показника	Значення показника за роками													Відхилення 2012 р. від 2000 р., +/-
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
1. Індекс рівня економічної безпеки України, %	47	48	48	49	49	49	51	52	49	48	49	51	49	+2
2. ВВП у фактичних цінах, млрд грн.	170,1	204,2	225,8	267,3	345,1	441,5	544,2	720,7	948,1	913,3	1082,6	1302,1	1408,9	+1238,8
2. ВВП на одну особу, грн.	3436	4195	4685	5591	7273	9372	11630	15496	20495	19832	23600	28488	30901	+27465
3. Наявні доходи населення, млрд грн	128,7	158,0	185,1	215,7	274,2	381,4	472,1	623,3	845,6	894,3	1101,2	1266,8	1407,2	+1278,5
4. Обсяг реалізації промислової продукції, млрд грн	182,7	210,8	229,6	289,1	400,8	468,6	551,7	717,1	917,0	806,6	1065,9	1331,9	1400,7	+1218,0
5. Доходи зведеного бюджету, млрд грн	49,1	54,9	61,9	75,3	91,5	134,2	171,8	219,9	297,9	273,0	314,5	398,6	445,5	+396,4
6. Експорт товарів і послуг, млрд дол. США	18,1	19,8	22,0	27,3	38,0	40,4	45,9	58,3	78,7	49,3	63,2	82,2	82,4	+64,3
7. Імпорт товарів і послуг, млрд дол. США	15,1	16,9	18,2	24,5	31,1	39,1	48,8	65,6	92,0	50,6	66,2	88,8	91,4	+76,3
8. Економічно активне населення, тис. осіб	22831	22427	22232	22171	22202	22281	22245	22322	22397	22150	22052	22057	22012	-819
9. Прямі іноземні інвестиції в Україну, млрд дол. США	3,9	4,6	5,5	6,8	9,0	16,9	21,6	29,5	35,6	40,1	44,8	50,3	54,4	+50,5
10. Прямі інвестиції з України, млн дол. США	170,3	155,7	144,3	166,0	198,6	219,5	243,3	6196,6	6203,1	6226,3	6868,3	6899,7	6481,9	+6311,6

* сформовано за даними [3; 7–10].

збільшився у 38 разів – з 170,3 млн дол. США у 2000 р. до 6,5 млрд дол. США у 2012 р., забезпечивши стійку тенденцію до зростання та суттєвий стрибок у 2007 р., порівняно з 2006 р., збільшившись у 25,5 разів. Слід також вказати на негативний фактор виходу іноземних інвесторів з української економіки протягом 2007–2012 рр., оскільки сумарний обсяг прямих іноземних інвестицій з України в цей період склав 32,4 млрд дол. США, тоді як протягом 2000–2006 рр. цей обсяг становив всього 49,2 млн дол. США. Це дає підстави розглядати показник обсягу прямих іноземних інвестицій з України як загрозу її економічній безпеці.

Отже, результати порівняльного макроекономічного аналізу динаміки основних економічних показників розвитку національної економіки України та рівня економічної безпеки буде покладено в основу проведення макроекономічного факторного аналізу взаємозв'язку між ними.

Будь-яка динаміка соціально-економічних показників за 2000–2012 рр. відповідатиме динаміці рівня економічної безпеки з мінімальним значенням 47% та максимальним – 52%, яке всього у 1,1 разу більше. Наприклад, як зазначалося вище, обсяг ВВП збільшився у 8 разів, а це буде зіставлятися з темпом зростання рівня економічної безпеки у 2012 р., порівняно з 2000 р., що склало всього 104%. Для згладжування таких диспропорцій найбільш популярними формами зв'язку є модель експоненційної кривої (формула 1), лінійна модель (формула 2), логарифмічна функція (формула 3) та ступенева функція (формула 4).

$$y = a_0 \times e^{a_1 x}; \quad (1)$$

$$y = a_0 + a_1 x; \quad (2)$$

$$y = a_0 + a_1 \ln(x); \quad (3)$$

$$y = a_0 \times x^{a_1}, \quad (4)$$

де y – залежна змінна (у нашому випадку інтегральний показник економічної безпеки України); x – незалежна змінна (відповідний соціально-економічний показник); a_0 – вільний член рівняння; a_1 – параметр рівняння або коефіцієнт регресії, який показує, на скільки одиниць змінюється залежна змінна при зростанні незалежної змінної на 1 одиницю.

Головна мета факторного аналізу динаміки рівня розвитку економічної безпеки України полягає у побудові економіко-математичної моделі, якою виражається парна залежність інтегрального показника рівня економічної безпеки України від кожного з 10 соціально-економічних показників розвитку національної економіки (табл. 1).

Графічними засобами MS Excel побудовано графіки залежності інтегрального показника, що характеризує стан економічної безпеки України від кожного з 10 показників обсягу номінального ВВП. Наприклад, ваємозв'язок інтегрального показника, що характеризує стан економічної безпеки України від обсягу номінального ВВП з 4 лініями тренду, рівняннями та рівнями апроксимації R^2 (рис. 1). На кожному графіку виведено 4 лінії тренду з рівняннями та рівнями апроксимації R^2. Проведено відбір тих моделей, рівні апроксимації R^2 яких найбільші (табл. 2).

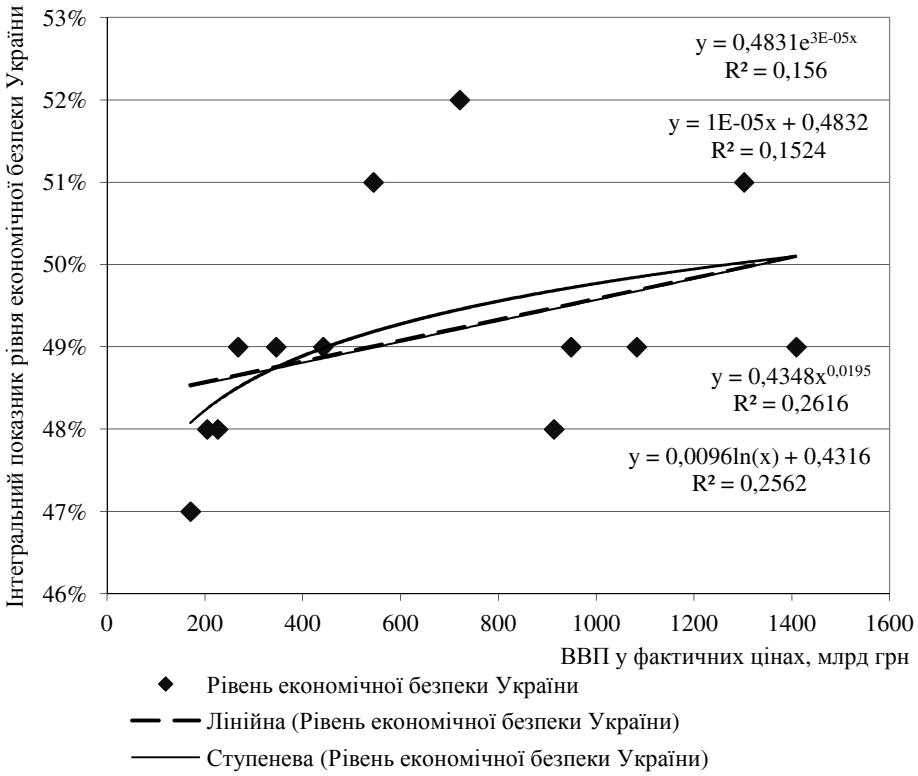

Рис. 1. **Рівняння регресії і достовірність апроксимації зв'язку між інтегральним показником рівня економічної безпеки України та ВВП у фактичних цінах за 2000-2012 рр.,** *розраховано у MS Excel*

Дані табл. 2 свідчать, що між інтегральним показником рівня економічної безпеки України та обсягом номінального ВВП існує прямий зв'язок, точність апроксимації якого складає всього 26% і є незадовільною. При цьому збільшення обсягу ВВП у фактичних цінах на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,02%. Між інтегральним показником рівня економічної безпеки України та обсягом ВВП у розрахунку на одну особу існує прямий зв'язок, тобто збільшення обсягу ВВП на душу населення на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,019%. Коефіцієнт парної детермінації (він же рівень апроксимації тренду) R^2 = 0,2616 свідчить про незадовільну апроксимацію отриманої моделі, що підтверджує і фактичне значення F-критерію Фішера 1,949, що менше табличного 3,23 при рівні значущості $\alpha = 0,1$.

Між інтегральним показником рівня економічної безпеки України та обсягом наявних доходів населення існує прямий зв'язок, тобто збільшення обсягу наявних доходів на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,017%. Коефіцієнт парної детермінації свідчить про незадовільну апроксимацію тренду.

Таблиця 2. **Результати статистичного оцінювання зв'язку макроекономічних показників з рівнем економічної безпеки України***

Найменування показника	Рівняння зв'язку[1)]	Достовірність зв'язку (R^2)	Щільність зв'язку (R)	F-критерій
1. ВВП у фактичних цінах (X_1)	$Y = 0{,}4348\ X_1^{0{,}0195}$	0,2616	0,5115	1,949
2. ВВП у розрахунку на одну особу (X_2)	$Y = 0{,}4118\ X_2^{0{,}019}$	0,2636	0,5134	1,969
3. Наявні доходи населення (X_3)	$Y = 0{,}4437\ X_3^{0{,}017}$	0,2419	0,4918	1,755
4. Реалізована продукція промисловості (X_4)	$Y = 0{,}4296\ X_4^{0{,}021}$	0,2843	0,5332	2,185
5. Доходи зведеного бюджету (X_5)	$Y = 0{,}4471\ X_5^{0{,}019}$	0,2712	0,5208	2,047
6. Експорт товарів і послуг (X_6)	$Y = 0{,}4366\ X_6^{0{,}032}$	0,3596	0,5997	3,088
7. Імпорт товарів і послуг (X_7)	$Y = 0{,}4452\ X_7^{0{,}027}$	0,3775	0,6144	3,335
8. Економічно активне населення (X_8)	$Y = 80459\ X_8^{-1{,}199}$	0,1627	0,4034	1,069
9. Прямі іноземні інвестиції в Україну (X_9)	$Y = 0{,}4701\ X_9^{0{,}016}$	0,2895	0,5381	2,241
10. Прямі інвестиції з України (X_{10})	$Y = 0{,}4718\ X_{10}^{0{,}006}$	0,1509	0,3885	0,977

* складено за розрахунками (з допомогою MS Excel) даних табл. 1.
[1)] Y – інтегральний показник рівня економічної безпеки України.

Збільшення обсягу реалізації продукції промисловості на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,021%. Коефіцієнт парної детермінації свідчить, що дана функція на 28,4% достовірно апроксимізує зв'язок між даними показниками. Збільшення обсягу доходів зведеного бюджету на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,019%. Збільшення обсягу експорту товарів і послуг на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,032%. Збільшення обсягу імпорту товарів і послуг на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,027%. Збільшення чисельності економічно активного населення на 1% може спричинити скорочення рівня економічної безпеки на 1,2%. Збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,016%. Збільшення обсягу прямих інвестицій з України на 1% може спричинити зростання рівня економічної безпеки на 0,006%.

З даних табл. 2 також видно, що найбільші числові значення коефіцієнтів парної детермінації та кореляції, які склали відповідно 0,3775 та 0,6144, характеризують наявний, між інтегральним показником економічної безпеки України та обсягом імпорту товарів і послуг, прямий кореляційний зв'язок середньої щільності. Це підтверджує і фактичне значення критерію Фішера у 3,335, що більше табличного 3,23 при рівні значущості $\alpha = 0{,}1$.

Висновки. За результатами порівняльного аналізу тенденцій у динаміці макроекономічних показників розвитку та інтегрального показника рівня

економічної безпеки України встановлено, що стохастичний зв'язок рівня безпеки з обсягом прямих інвестицій з України є прямим і найменш тісним (15%), а з обсягом імпорту товарів і послуг – прямим та найбільш тісним (38%). Щодо форми такого зв'язку обґрунтовано доцільність впровадження ступеневої функції.

1. Про затвердження Методичних рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 29.10.2013 № 1277 // zakon,rada.gov.ua.

2. *Баженова О.В.* Застосування системного підходу до аналізу економічної безпеки держави // Вісник Київського національного університету.– Серія: Економіка.– 2003. – Вип. 66–67. – С. 122–124.

3. Валовий внутрішній продукт // Державна служба статистики України // ukrstat.gov.ua.

4. *Ворона-Сливинская Л.Г., Лобанов М.В.* Проблемы выбора индикаторов экономической безопасности государства та определение их пороговых значений // Проблемы управления рисками в техносфере.– 2009.– №4. – С. 96–100.

5. *Дудін М.М.* Вплив тіньової економіки на її економічну безпеку // Бізнес Інформ.– 2011.– №12. – С. 4–14.

6. *Саєнко О.С.* Методологія оцінки економічної безпеки країни: системний підхід // Науки: економіка, політологія, історія: Науковий вісник ОДЕУ та Всеукраїнської асоціації молодих вчених.– 2009.– №15. – С. 19–28.

7. Стан економічної безпеки України у 2012 році // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України // www.me.gov.ua.

8. Статистичний щорічник України за 2012 рік / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К.: Август Трейд, 2013. – 552 с.

9. Статистичний щорічник України за 2013 рік / Державна служба статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2014. – 533 с.

10. Таблиця основних показників економічного розвитку України // Міністерство економічного розвитку і торгівлі України // www.me.gov.ua.

Стаття надійшла до редакції 14.02.2015.